

Účetnictví (nejen) pro střední školy

2. díl

Daniela Šlézarová

OBSAH

SEZNAM VZOROVÝCH PŘÍKLADŮ	6
SEZNAM CVIČENÍ	7
PŘEDMLUVA	8
VYSVĚTLIVKY K PRVKŮM POUŽITÝM V UČEBNICI	9
1 ZÁSoby – ÚČTOVÁ TŘÍDA 1	11
1.1 POVAHA, CHARAKTERISTIKA A DRUHY ZÁSOb	11
1.2 OCEŇOVÁNÍ ZÁSOb	12
<i>Vzorový příklad: Ocenění zásob při výdeji ze skladu .....</i>	<i>13</i>
<i>Cvičení č. 1: Ocenění zásob při vyskladnění .....</i>	<i>14</i>
1.3 ÚČTOVÁNÍ ZÁSOb MATERIÁLU – ZPŮSOB A	15
<i>Vzorový příklad: Ukázka účtování nákupu materiálu u plátce a neplátce DPH .....</i>	<i>16</i>
<i>Cvičení č. 2: Účtování nákupu a prodeje materiálu I. ....</i>	<i>18</i>
1.4 PRODEJ MATERIÁLU	20
<i>Vzorový příklad: Ukázka účtování prodeje materiálu .....</i>	<i>20</i>
1.5 INVENTARIZAČNÍ ROZDÍLY U MATERIÁLU	21
<i>Vzorový příklad: Účtování materiálu .....</i>	<i>22</i>
1.6 ŠKODY NA MATERIÁLOVÝCH ZÁSObÁCH	22
<i>Cvičení č. 3: Účtování nákupu a prodeje materiálu II. ....</i>	<i>22</i>
1.7 REKLAMACE MATERIÁLU	23
<i>Vzorový příklad: Účtování reklamace materiálu .....</i>	<i>23</i>
1.8 ZVLÁŠTNÍ PŘÍKLADY ÚČTOVÁNÍ MATERIÁLU	24
<i>Vzorový příklad: Účtování materiálu na cestě .....</i>	<i>24</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování nevyfakturované dodávky .....</i>	<i>24</i>
1.9 ÚČTOVÁNÍ ZÁSOb MATERIÁLU – ZPŮSOB B	25
<i>Vzorový příklad: Účtování materiálu způsobem B .....</i>	<i>25</i>
<i>Vzorový příklad: Materiál na cestě (účtování způsobem A / způsobem B) .....</i>	<i>26</i>
<i>Cvičení č. 4: Nevyfakturované dodávky (účtování způsobem A / způsobem B) .....</i>	<i>26</i>
<i>Cvičení č. 5: Účtování materiálu způsobem A / způsobem B .....</i>	<i>27</i>
1.10 ÚČTOVÁNÍ ZBOŽÍ	27
<i>Vzorový příklad: Účtování nákupu zboží v zemích EU .....</i>	<i>28</i>
<i>Cvičení č. 6: Účtování nákupu zboží v zemích mimo EU .....</i>	<i>28</i>
<i>Cvičení č. 7: Zboží na cestě .....</i>	<i>29</i>
<i>Cvičení č. 8: Nevyfakturované dodávky .....</i>	<i>29</i>
<i>Cvičení č. 9: Nákup a prodej zboží .....</i>	<i>30</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování nejtypičtějších příkladů nákupu zboží – způsobem B .....</i>	<i>32</i>
<i>Cvičení č. 10: Účtování nákupu a prodeje zboží (způsob A / způsob B) .....</i>	<i>32</i>
1.11 ZÁSObY VLASTNÍ VÝROBY	33
<i>Vzorový příklad: Účtování výroby výrobků a jejich prodeje .....</i>	<i>35</i>
<i>Cvičení č. 11: Závěrečný souhrnný příklad na účtování finančních účtů, materiálu a zboží .....</i>	<i>35</i>
2 DLOUHODOBÝ MAJETEK – ÚČTOVÁ TŘÍDA 0	37
2.1 ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ DLOUHODOBÉHO MAJETKU	37
2.2 DLOUHODOBÝ HMOTNÝ MAJETEK (DHM)	37
<i>Vzorový příklad: Ocenění majetku .....</i>	<i>38</i>
<i>Cvičení č. 12: Určení pořizovací ceny .....</i>	<i>38</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku .....</i>	<i>40</i>
<i>Cvičení č. 13: Účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku u neplátce DPH .....</i>	<i>40</i>
<i>Cvičení č. 14: Účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku u plátce DPH .....</i>	<i>41</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování zálohového pořízení dlouhodobého hmotného majetku .....</i>	<i>41</i>
<i>Cvičení č. 15: Účtování zálohového pořízení dlouhodobého hmotného majetku .....</i>	<i>42</i>
<i>Vzorový příklad: Pořízení DHM prostřednictvím vlastní činnosti – aktivace vlastních nákladů .....</i>	<i>43</i>
<i>Cvičení č. 16: Pořízení dlouhodobého hmotného majetku vlastní činností – aktivace vlastních nákladů I. ....</i>	<i>43</i>
<i>Cvičení č. 17: Pořízení dlouhodobého hmotného majetku vlastní činností – aktivace vlastních nákladů II. ....</i>	<i>44</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování bezplatného pořízení dlouhodobého majetku .....</i>	<i>45</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování převodu DHM z osobního užívání do podnikání .....</i>	<i>45</i>
<i>Vzorový příklad: Účtování technického zhodnocení dlouhodobého majetku .....</i>	<i>46</i>

2.3 DLOUHODOBÝ NEHMOTNÝ MAJETEK (DNM)	47
<i>Vzorový příklad: Účtování pořízení dlouhodobého nehmotného majetku</i>	47
2.4 ODPISOVÁNÍ DLOUHODOBÉHO MAJETKU	48
<i>Vzorový příklad: Výpočet účetních odpisů</i>	50
<i>Cvičení č. 18: Výpočet účetních odpisů dlouhodobého majetku</i>	50
<i>Vzorový příklad: Výpočet daňových odpisů rovnoměrných</i>	52
<i>Vzorový příklad: Výpočet daňových odpisů zrychlených</i>	52
<i>Vzorový příklad: Výpočet rovnoměrných a zrychlených odpisů</i>	53
<i>Cvičení č. 19: Výpočet odpisů dlouhodobého majetku</i>	54
<i>Vzorový příklad: Výpočet odpisů dlouhodobého nehmotného majetku</i>	55
<i>Vzorový příklad: Výpočet odpisů ze zvýšené vstupní ceny</i>	56
<i>Cvičení č. 20: Výpočet odpisů ze zvýšené vstupní ceny</i>	56
<i>Cvičení č. 21: Souhrnný příklad na pořízení dlouhodobého majetku a odpisy</i>	57
2.5 VYŘAZENÍ DLOUHODOBÉHO MAJETKU A JEHO ÚČTOVÁNÍ.....	58
<i>Vzorový příklad: Vyřazení dlouhodobého majetku v důsledku prodeje (majetek není zcela odepsán)</i>	58
<i>Vzorový příklad: Vyřazení dlouhodobého majetku v důsledku prodeje (majetek je již zcela odepsán)</i>	59
<i>Vzorový příklad: Vyřazení dlouhodobého majetku neodpisovaného (pozemky, umělecká díla) v důsledku prodeje</i>	60
<i>Cvičení č. 22: Vyřazení dlouhodobého majetku v důsledku prodeje</i>	60
<i>Vzorový příklad: Likvidace dlouhodobého majetku, který není ještě odepsán</i>	61
<i>Cvičení č. 23: Likvidace zcela odepsaného majetku</i>	61
<i>Vzorový příklad: Výpočet a účtování škody</i>	61
<i>Vzorový příklad: Výpočet a účtování manka</i>	62
<i>Vzorový příklad: Účtování přearování majetku do osobního užívání</i>	62
<i>Vzorový příklad: Účtování bezúplatného převodu majetku</i>	63
<i>Cvičení č. 24: Účtování a výpočet odpisů</i>	63
<i>Cvičení č. 25: Výpočet odpisů, vyřazení majetku</i>	64
2.6 EVIDENCE DLOUHODOBÉHO MAJETKU	65
<i>Vzorový příklad: Inventurní karta dlouhodobého majetku</i>	66
2.7 DLOUHODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK	66
<i>Vzorový příklad: Nákup akcií</i>	68
<i>Cvičení č. 26: Nákup a prodej akcií</i>	69
<i>Cvičení č. 27: Účtování dluhopisů</i>	71
3 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK A KRÁTKODOBÉ BANKOVNÍ ÚVĚRY – ÚČTOVÁ TŘÍDA 2.....	72
3.1 CHARAKTERISTIKA KRÁTKODOBÉHO FINANČNÍHO MAJETKU	72
<i>Cvičení č. 28: Opakování procvičování finančních účtů (1. díl učebnice)</i>	72
3.2 POKLADNA	73
<i>Vzorový příklad: Účtování záloh za zaměstnanci</i>	73
<i>Vzorový příklad: Výplata valut při zálohách na zahraniční služební cestu</i>	74
<i>Vzorový příklad: Kurzové rozdíly</i>	75
<i>Cvičení č. 29: Přepočet kurzových rozdílů</i>	75
3.3 ÚČTOVÁNÍ CENIN.....	76
<i>Vzorový příklad: Účtování cenin a stravenek</i>	76
<i>Cvičení č. 30: Účtování inventarizačních rozdílů u cenin</i>	77
<i>Cvičení č. 31: Účtování krátkodobého úvěru a stravenek</i>	77
3.4 KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK – CENNÉ PAPIŘY	77
<i>Vzorový příklad: Účtování nákupu a prodeje krátkodobých akcií</i>	78
<i>Cvičení č. 32: Účtování cenných papírů</i>	78
<i>Vzorový příklad: Účtování krátkodobých dluhopisů</i>	79
3.5 ÚČTOVÁNÍ O SMĚNKÁCH	79
<i>Vzorový příklad: Účtování směnek</i>	80
<i>Cvičení č. 33: Účtování směnek</i>	81
<i>Vzorový příklad: Účtování směnek, využití účtu Eskontní úvěry</i>	82
4 VZTAHY Z OBCHODNÍHO STYKU (ZÁVAZKY, POHLEDÁVKY), ZÁLOHY – ÚČTOVÁ TŘÍDA 3.....	83
4.1 POHLEDÁVKY	83
4.2 ZÁVAZKY	84
4.3 ZÁLOHY	84
<i>Vzorový příklad: Účtování přijaté provozní zálohy u neplátce DPH</i>	85
<i>Vzorový příklad: Účtování přijaté provozní zálohy u plátce DPH</i>	85
<i>Vzorový příklad: Účtování poskytnuté provozní zálohy u neplátce DPH</i>	86

<i>Vzorový příklad: Účtování poskytnuté provozní zálohy u plátce DPH</i>	86
<i>Cvičení č. 34: Účtování provozních záloh</i>	87
4.4 OSTATNÍ POHLEDÁVKY	88
<i>Cvičení č. 35: Účtování ostatních pohledávek – reklamace dodávky materiálu</i>	88
4.5 POHLEDÁVKY A ZÁVAZKY V CIZÍ MĚNĚ	88
<i>Vzorový příklad: Účtování kurzových rozdílů</i>	88
4.6 ZÚČTOVÁNÍ SE ZAMĚSTNANCÍ A INSTITUCEMI SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ A ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	89
<i>Vzorový příklad: Výpočet mzdy k výplatě</i>	91
<i>Cvičení č. 36: Mzda zaměstnanců</i>	92
<i>Vzorový příklad: Výpočet a účtování mezd</i>	94
<i>Cvičení č. 37: Výpočet a zúčtování mezd</i>	95
4.7 ÚČTOVÁNÍ DANÍ A DOTACÍ	96
<i>Vzorový příklad: Účtování daně z příjmů</i>	97
<i>Vzorový příklad: Ostatní přímé daně</i>	98
<i>Cvičení č. 38: Účtování DPH a její vypořádání</i>	100
<i>Vzorový příklad: Účtování spotřební daně</i>	101
<i>Vzorový příklad: Účtování provozních dotací</i>	102
<i>Vzorový příklad: Účtování investičních dotací</i>	102
<i>Cvičení č. 39: Účtování daní a dotací</i>	103
5 NÁKLADY A VÝNOSY – ÚČTOVÁ TŘÍDA 5	104
5.1 ČLENĚNÍ NÁKLADŮ A VÝNOSŮ	104
5.2 ZÁSADY PRO ÚČTOVÁNÍ NÁKLADŮ A VÝNOSŮ	105
<i>Cvičení č. 40: Účtování nákladů a výnosů</i>	108
5.3 ČASOVÉ ROZLIŠENÍ NÁKLADŮ A VÝNOSŮ	110
<i>Vzorový příklad: Účtování nákladů příštích období</i>	110
<i>Vzorový příklad: Účtování komplexních nákladů příštích období</i>	111
<i>Vzorový příklad: Účtování výdajů příštích období</i>	111
<i>Vzorový příklad: Účtování výnosů příštích období</i>	112
<i>Vzorový příklad: Účtování příjmů příštích období</i>	112
<i>Cvičení č. 41: Účtování časového rozlišení</i>	112
5.4 DOHADNÉ POLOŽKY AKTIVNÍ A PASIVNÍ	113
<i>Vzorový příklad: Dohadné účty aktivní</i>	113
<i>Vzorový příklad: Dohadné účty pasivní</i>	114
<i>Cvičení č. 42: Dohadné účty aktivní a pasivní</i>	114
5.5 REZERVY	115
<i>Vzorový příklad: Účtování tvorby rezerv</i>	115
<i>Cvičení č. 43: Účtování tvorby rezerv</i>	115
6 KAPITÁLOVÉ ÚČTY, DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY – ÚČTOVÁ TŘÍDA 4	116
6.1 VLASTNÍ ZDROJE	116
<i>Vzorový příklad: Zvyšování a snižování základního kapitálu</i>	116
<i>Vzorový příklad: Účtování emisního ážia</i>	116
<i>Vzorový příklad: Ostatní kapitálové fondy I.</i>	117
<i>Vzorový příklad: Ostatní kapitálové fondy II.</i>	117
6.2 INDIVIDUÁLNÍ PODNIKATEL	118
<i>Vzorový příklad: Použití účtu 491 – Individuální podnikatel I.</i>	118
6.3 DLOUHODOBÉ BANKOVNÍ ÚVĚRY	118
<i>Vzorový příklad: Použití účtu 491 – Individuální podnikatel II.</i>	118
6.4 DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY	119
<i>Vzorový příklad: Účtování dlouhodobých závazků</i>	119
<i>Cvičení č. 44: Účtování dlouhodobých závazků</i>	119
7 ZÁVĚRKOVÉ A PODROZVAHOVÉ ÚČTY	120
7.1 PODSTATA ÚČETNÍ ZÁVĚRKY	120
7.2 VÝKAZY, DRUHY A ROZSAH ÚČETNÍ ZÁVĚRKY	123
<i>Cvičení č. 45: Výpočet hospodářského výsledku a daně z příjmů</i>	124
<i>Cvičení č. 46: Souhrnné opakování</i>	125
PŘÍLOHA: ÚČTOVÝ ROZVRH	129

SEZNAM VZOROVÝCH PŘÍKLADŮ

Ocenění zásob při výdeji ze skladu	(str. 13)
Ukázka účtování nákupu materiálu u plátce a neplátce DPH	(str. 16)
Ukázka účtování prodeje materiálu	(str. 20)
Účtování materiálu	(str. 22)
Účtování reklamace materiálu	(str. 23)
Účtování materiálu na cestě	(str. 24)
Účtování nevyfakturované dodávky	(str. 24)
Účtování materiálu způsobem B	(str. 25)
Materiál na cestě (účtování způsobem A / způsobem B)	(str. 26)
Účtování nákupu zboží v zemích EU	(str. 28)
Účtování nejtypičtějších příkladů nákupu zboží – způsobem B	(str. 32)
Účtování výroby výrobků a jejich prodeje	(str. 35)
Ocenění majetku	(str. 38)
Účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku	(str. 40)
Účtování zálohového pořízení dlouhodobého hmotného majetku	(str. 41)
Pořízení DHM prostřednictvím vlastní činnosti – aktivace vlastních nákladů	(str. 43)
Účtování bezplatného pořízení dlouhodobého majetku	(str. 45)
Účtování převodu DHM z osobního užívání do podnikání	(str. 45)
Účtování technického zhodnocení dlouhodobého majetku	(str. 46)
Účtování pořízení dlouhodobého nehmotného majetku	(str. 47)
Výpočet účetních odpisů	(str. 50)
Výpočet daňových odpisů rovnoměrných	(str. 52)
Výpočet daňových odpisů zrychlených	(str. 52)
Výpočet rovnoměrných a zrychlených odpisů	(str. 53)
Výpočet odpisů dlouhodobého nehmotného majetku	(str. 55)
Výpočet odpisů ze zvýšené vstupní ceny	(str. 56)
Vyřazení dlouhodobého majetku v důsledku prodeje (majetek není zcela odepsán)	(str. 58)
Vyřazení dlouhodobého majetku v důsledku prodeje (majetek je již zcela odepsán)	(str. 59)
Vyřazení dlouhod. majetku neodpisovaného (pozemky, umělecká díla) v důsledku prodeje	(str. 60)
Likvidace dlouhodobého majetku, který není ještě odepsán	(str. 61)
Výpočet a účtování škody	(str. 61)
Výpočet a účtování manka	(str. 62)
Účtování přearování majetku do osobního užívání	(str. 62)
Účtování bezúplatného převodu majetku	(str. 63)
Inventurní karta dlouhodobého majetku	(str. 66)
Nákup akcií	(str. 68)
Účtování záloh za zaměstnanci	(str. 73)
Výplata valut při zálohách na zahraniční služební cestu	(str. 74)
Kurzové rozdíly	(str. 75)
Účtování cenin a stravenek	(str. 76)
Účtování nákupu a prodeje krátkodobých akcií	(str. 78)
Účtování krátkodobých dluhopisů	(str. 79)
Účtování směnek	(str. 80)
Účtování směnek, využití účtu Eskontní úvěry	(str. 82)
Účtování přijaté provozní zálohy u neplátce DPH	(str. 85)
Účtování přijaté provozní zálohy u plátce DPH	(str. 85)
Účtování poskytnuté provozní zálohy u neplátce DPH	(str. 86)
Účtování poskytnuté provozní zálohy u plátce DPH	(str. 86)
Účtování kurzových rozdílů	(str. 88)
Výpočet mzdy k výplatě	(str. 91)

Výpočet a účtování mezd	(str. 94)
Účtování daně z příjmů	(str. 97)
Ostatní přímé daně	(str. 98)
Účtování spotřební daně	(str. 101)
Účtování provozních dotací	(str. 102)
Účtování investičních dotací	(str. 102)
Účtování nákladů příštích období	(str. 110)
Účtování komplexních nákladů příštích období	(str. 111)
Účtování výdajů příštích období	(str. 111)
Účtování výnosů příštích období	(str. 112)
Účtování příjmů příštích období	(str. 112)
Dohadné účty aktivní	(str. 113)
Dohadné účty pasivní	(str. 114)
Účtování tvorby rezerv	(str. 115)
Zvyšování a snižování základního kapitálu	(str. 116)
Účtování emisního ážia	(str. 116)
Ostatní kapitálové fondy I.	(str. 117)
Ostatní kapitálové fondy II.	(str. 117)
Použití účtu 491 – Individuální podnikatel I.	(str. 118)
Použití účtu 491 – Individuální podnikatel II.	(str. 118)
Účtování dlouhodobých závazků	(str. 119)

SEZNAM CVIČENÍ

č. 1: Ocenění zásob při vyskladnění	(str. 14)
č. 2: Účtování nákupu a prodeje materiálu I.	(str. 18)
č. 3: Účtování nákupu a prodeje materiálu II.	(str. 22)
č. 4: Nevyfakturované dodávky (účtování způsobem A / způsobem B)	(str. 26)
č. 5: Účtování materiálu způsobem A / způsobem B	(str. 27)
č. 6: Účtování nákupu zboží v zemích mimo EU	(str. 28)
č. 7: Zboží na cestě	(str. 29)
č. 8: Nevyfakturované dodávky	(str. 29)
č. 9: Nákup a prodej zboží	(str. 30)
č. 10: Účtování nákupu a prodeje zboží (způsob A / způsob B)	(str. 32)
č. 11: Závěrečný souhrnný příklad na účtování finančních účtů, materiálu a zboží	(str. 35)
č. 12: Určení pořizovací ceny	(str. 38)
č. 13: Účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku u neplátce DPH	(str. 40)
č. 14: Účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku u plátce DPH	(str. 41)
č. 15: Účtování zálohového pořízení dlouhodobého hmotného majetku	(str. 42)
č. 16: Pořízení dlouhod. hmotného majetku vlastní činností – aktivace vlastních nákladů I.	(str. 43)
č. 17: Pořízení dlouhod. hmotného majetku vlastní činností – aktivace vlastních nákladů II.	(str. 44)
č. 18: Výpočet účetních odpisů dlouhodobého majetku	(str. 50)
č. 19: Výpočet odpisů dlouhodobého majetku	(str. 54)
č. 20: Výpočet odpisů ze zvýšené vstupní ceny	(str. 56)
č. 21: Souhrnný příklad na pořízení dlouhodobého majetku a odpisy	(str. 57)
č. 22: Vyřazení dlouhodobého majetku v důsledku prodeje	(str. 60)
č. 23: Likvidace zcela odepsaného majetku	(str. 61)
č. 24: Účtování a výpočet odpisů	(str. 63)
č. 25: Výpočet odpisů, vyřazení majetku	(str. 64)
č. 26: Nákup a prodej akcií	(str. 69)
č. 27: Účtování dluhopisů	(str. 71)

- č. 28: Opakování procvičování finančních účtů (1. díl učebnice) (str. 72)
- č. 29: Přepočet kurzových rozdílů (str. 75)
- č. 30: Účtování inventarizačních rozdílů u cenin (str. 77)
- č. 31: Účtování krátkodobého úvěru a stravenek (str. 77)
- č. 32: Účtování cenných papírů (str. 78)
- č. 33: Účtování směnek (str. 81)
- č. 34: Účtování provozních záloh (str. 87)
- č. 35: Účtování ostatních pohledávek – reklamace dodávky materiálu (str. 88)
- č. 36: Mzda zaměstnanců (str. 92)
- č. 37: Výpočet a zaúčtování mezd (str. 95)
- č. 38: Účtování DPH a její vypořádání (str. 100)
- č. 39: Účtování daní a dotací (str. 103)
- č. 40: Účtování nákladů a výnosů (str. 108)
- č. 41: Účtování časového rozlišení (str. 112)
- č. 42: Dohadné účty aktivní a pasivní (str. 114)
- č. 43: Účtování tvorby rezerv (str. 115)
- č. 44: Účtování dlouhodobých závazků (str. 119)
- č. 45: Výpočet hospodářského výsledku a daně z příjmů (str. 124)
- č. 46: Souhrnné opakování (str. 125)

PŘEDMLUVA

Učebnice **Účetnictví (nejen) pro střední školy** poskytuje ucelený pohled na účetní problematiku. Ve dvou na sebe navazujících dílech seznamuje žáky středních škol, studenty vyšších odborných a vysokých škol, ale i ostatní zájemce o tuto problematiku se základy účetnictví. Nezbytné penzum teorie, spojené s odkazy na hospodářskou legislativu a účetní předpisy, doplňuje množství vzorových příkladů, jejichž prostřednictvím se čtenář dobře obeznámí s probíraným učivem. Nabyté znalosti účetních případů si pak může ověřit při své samostatné činnosti – vypracováním tematických cvičení.

Cílem učebnice je seznámit studenty se základními principy účtování a pochopení bilančního systému, strukturou a zásadami sestavení počáteční i konečné rozvahy, s účtováním v jednotlivých účtových třídách a správným použitím účtů jednotlivých účtových skupin. Prostřednictvím této učebnice ve spojení s výkladem vyučujícího by měli být studenti schopni zaúčtovat jednoduché, ale i složitější hospodářské případy.

Vzorové příklady i cvičení jsou směřovány do běžné hospodářské a účetní praxe – zejména tedy do podnikatelské činnosti živnostníků.

- **1. díl** se v úvodu věnuje funkci a poslání účetnictví a seznamuje čtenáře se základními účetními zásadami. Na tuto kapitolu navazuje část věnující se účetním dokladům a knihám a dále pak kapitola pojednávající o majetku a evidenci podnikatelské činnosti živnostníků a firem. Další část se zabývá podstatou a sestavením rozvahy a poslední kapitola učebnice poměrně podrobně přibližuje studentům účtování na vybraných účtech.
- **2. díl** navazuje na díl první problematikou zásob a jejich účtováním. Následuje kapitola věnující se dlouhodobému majetku – jeho formám, způsobům nabytí, aktivaci, odpisování a likvidaci. Třetí tematický celek je zaměřen na oblast účtování krátkodobého finančního majetku a krátkodobých bankovních úvěrů. Další kapitoly se pak věnují vztahům z obchodního styku – závazkům a pohledávkám, nákladům, výnosům a rezervám podniku, problematice účtování kapitálových účtů a dlouhodobých závazků.

Na závěr obou dílů učebnice je zařazen přehled účtů v **úctovém rozvrhu**.

Autorka

1 ZÁSoby – ÚČTOVÁ TŘÍDA 1

1.1 POVAHA, CHARAKTERISTIKA A DRUHY ZÁSOb

Cílem této úvodní kapitoly je rozpoznat jednotlivé druhy zásob, které má účetní jednotka ve svém obchodním majetku, pochopit, jaký je jejich úkol v koloběhu majetku, jak správně účtovat o jejich pořízení a spotřebě způsobem A a B.

Zásoby jsou v rozvaze **na straně aktiv**.

Zásobami jsou:

- skladovaný materiál,
- zásoby vytvořené vlastní činností,
- skladované zboží.

Materiál (účtová skupina 11)

Mezi materiál řadíme:

- Suroviny a základní materiál** – jsou hmoty, které při výrobním procesu přecházejí zcela nebo zčásti do výrobku a tvoří jeho podstatu (např. v šicí dílně látka, v automobilce plech na výrobu karoserie).
- Pomocné látky** – jsou hmoty, které přecházejí také přímo do výrobku, netvoří však jeho podstatu (např. barvy při batikování látky, antikoroziční laky při nástřiku karoserie vyráběného vozidla).
- Provozovací látky** – jsou zapotřebí pro provoz organizace jako celku (např. mazadla, paliva, čisticí prostředky, kancelářské potřeby atd.).
- Náhradní díly** – jsou předměty určené k opětnému provozu majetku (motor do stroje, nový chladič nebo pneumatiky na auto, nové paměťové moduly pro počítač).
- Obaly** – slouží k ochraně a dopravě nakoupeného materiálu, zboží a vlastních výrobků. Nevratné obaly jsou dodávány zákazníkovi nebo předávány uvnitř účetní jednotky spolu s daným obsahem. Vratné obaly se musí evidovat z hlediska ocenění (přepravy, kontejnery).
- Drobný hmotný majetek** – je ten, o kterém účetní jednotka rozhodla, že není dlouhodobým majetkem (tj. movité věci s dobou použitelnosti kratší než jeden rok bez ohledu na pořizovací cenu).

Zásoby vytvořené vlastní činností (účtová skupina 12)

Do skupiny zásob patří:

- Nedokončená výroba** – jsou produkty, které již prošly jedním nebo několika výrobními stupni a nejsou již materiálem, ale také ne ještě hotovým výrobkem. Pod pojem nedokončená výroba se zahrnují rovněž nedokončené výkony jiných činností, při nichž nevznikají hmotné produkty.
- Polotovary vlastní výroby** – jsou odděleně evidované produkty, které ještě neprošly všechny výrobní stupně a musí být proto dokončeny nebo zkompletovány do hotových výrobků v dalším výrobním procesu účetní jednotky.
- Výrobky** – jsou předměty vlastní výroby určené k prodeji mimo účetní jednotku, popř. ke spotřebě uvnitř účetní jednotky.
- Zvířata** – náležející do zásob jsou mladá chovná zvířata, zvířata ve výkrmu a dále např. kožešinová zvířata, ryby, včelstva, hejna slepic, kachen, krůt, perliček, hus na výkrm, psi a další.

Zboží (účtová skupina 13)

Zboží jsou movité věci nabyté za účelem prodeje, pokud účetní jednotka s těmito věcmi obchoduje. Zbožím jsou i výrobky vlastní výroby, které byly aktivovány a předány do vlastních prodejen. Zbožím

jsou též nemovitosti s výjimkou pozemků, které účetní jednotka, jejímž předmětem činnosti je nákup a prodej nemovitostí, nakupuje za účelem prodeje v nezměněné podobě a sama je nepoužívá, nepronajímá a neprovádí na nich technické zhodnocení.

1.2 OCEŇOVÁNÍ ZÁSOb

Oceňování zásob při pořízení

Dle zákona o účetnictví používáme tyto způsoby ocenění:

- Pořizovací cena** – je cena, za kterou jsou zásoby skutečně pořízeny (**cena pořízení**), včetně nákladů, které s tím souvisejí (clo, doprava, poštovné, pojistné, provize za zprostředkování). Z vnitropodnikových služeb souvisejících s pořizováním zásob nákupem a se zpracováním zásob se do pořizovací ceny aktivuje pouze přepravné a vlastní náklady na zpracování materiálu.
- Vlastní náklady** – u zásob, které jsou výsledkem vlastní výroby našeho střediska, zahrnují skutečně vynaložené vykalkulované náklady na materiál, mzdy apod.
- Reprodukční cena** – u bezplatného nabytí (darem) nebo nalezených zásob. Cena je určena soudním znalcem nebo platí cena obvyklá.

Oceňování zásob při vyskladnění (výdeji do spotřeby)

Přírůstky a úbytky zásob se tedy převážně oceňují v pořizovacích cenách. Byl-li určitý druh materiálu pořízen za různé ceny, lze výdej tohoto materiálu ocenit jedním z těchto způsobů:

- metodou FIFO** (nejpoužívanější),
- průměrnou pořizovací cenou** zjištěnou:
  - váženým aritmetickým průměrem proměnlivým,
  - váženým aritmetickým průměrem periodickým,
- v předem stanovené (skladové) ceně podle podnikového ceníku.**

Podrobněji můžeme jednotlivé metody oceňování zásob při vyskladnění popsat takto:

- Úbytek materiálu oceněný metodou FIFO** – odpovídá zásadě „první do skladu (**First-In**), první ze skladu (**First-Out**)“. Výdeje ze skladu se oceňují postupně cenami od nejstarší zásoby k zásobě nejnovější.
- Úbytek materiálu oceněný průměrnou pořizovací cenou**
  - zjištěnou váženým aritmetickým průměrem proměnlivým:**

$$\text{Průměrná pořizovací cena} = \frac{\text{zásoby v Kč (po posledním přírůstku)}}{\text{zásoba ve hmotných jednotkách (po posledním přírůstku)}}$$

Průměrná pořizovací cena se zjišťuje po každém novém přírůstku při výdeji materiálu.

- zjištěnou váženým aritmetickým průměrem periodickým:**

$$\text{Průměrná pořizovací cena} = \frac{\text{PZ v Kč} + \text{přírůstek zásob za období v Kč}}{\text{PZ ve hmotných jednotkách} + \text{přírůstek za období ve hmotných jednotkách}}$$

Pozn.: PZ je počáteční zásoba

Průměr se nezjišťuje po každém přírůstku materiálu, ale počítá se jako jediný průměr za období ne delší než 1 měsíc. Takto zjištěná průměrná pořizovací cena se použije pro ocenění vydaného materiálu v dalším období (měsíci).

3. Úbytek materiálu oceněný v předem stanovené (skladové) ceně – při výdeji materiálu oceněného v předem stanovené ceně se současně zjišťují a účtují odchylky této ceny od skutečné ceny nákupu v podobě oceňovacích odchylek (cenových rozdílů).

Způsob ocenění vydaného materiálu ze skladu musí být uveden ve vnitřní směrnici účetní jednotky a nesmí se během účetního období měnit.

PŘÍKLAD – OCENĚNÍ ZÁSOB PŘI VÝDEJI ZE SKLADU

Společnost CAPRO, a. s., měla k 1. lednu letošního roku počáteční zásobu materiálu 200 kg v pořizovací ceně po 18 Kč za kg.

Společnost měla během tohoto měsíce tyto účetní případy týkající se pohybu materiálu na skladě:

Vedení skladové evidence	
7. 1.	Příjemka na 200 kg po 16 Kč
12. 1.	Příjemka na 400 kg po 19 Kč
18. 1.	Výdejka na 250 kg
24. 1.	Příjemka na 300 kg po 17 Kč
27. 1.	Výdejka na 500 kg

Výpočty vedoucí ke zjištění výše ocenění vyskladněných zásob budou následující:

1. Ocenění zásob pomocí metody FIFO:

18. 1.	Výdejka:	200 kg po 18 Kč (z počáteční zásoby)	3 600 Kč
		50 kg po 16 Kč (z přírůstku 7. 1.)	800 Kč
		250 kg	4 400 Kč
27. 1.	Výdejka:	150 kg po 16 Kč (z přírůstku 7. 1.)	2 400 Kč
		350 kg po 19 Kč (z přírůstku 12. 1.)	6 650 Kč
		500 kg	9 050 Kč

Na skladě tedy zbylo 350 kg materiálu (50 kg materiálu po 19 Kč a 300 kg materiálu po 17 Kč).

2. Vážený aritmetický průměr proměnlivý:

Datum	D	Množství (kg)			Cena za jednotku	Cena (Kč)		
		Příjem	Výdej	Zásoba		Příjem	Výdej	Zásoba
1. 1.				200	18 Kč			3 600
7. 1.	01	200		400	16 Kč	3 200		6 800
12. 1.	02	400		800	19 Kč	7 600		14 400
18. 1.	001		250	550	18 Kč (14 400 : 800)		4 500	9 900
24. 1.	03	300		850	17 Kč	5 100		15 000
27. 1.	002		500	350	17,65 Kč (15 000 : 850)		8 825	6 175

3. Vážený aritmetický průměr periodický:

Počáteční zásoba	3 600 Kč	200 kg
Přírůstky za leden	15 900 Kč	900 kg
Celkem	19 500 Kč	1 100 kg
Průměrná cena výdejky: $19\,500 : 1\,100 = 17,73 \text{ Kč}$		

Průměrná pořizovací cena pro všechny výdeje uskutečněné v únoru bude 17,73 Kč.

Vzorový
příklad

Cvičení
č. 1

OCENĚNÍ ZÁSOB PŘI VYSKLADNĚNÍ

Zadání: V cukrárně byla k 1. lednu daného roku počáteční zásoba mouky 650 kg v pořizovací ceně 6 Kč. V průběhu měsíce ledna podnik vystavil na skladě k tomuto materiálu doklady:

Vedení skladové evidence
3.1. výdejka na 500 kg mouky
5.1. příjemka na 390 kg mouky po 7 Kč
15.1. příjemka na 700 kg mouky po 6,50 Kč
20. 1. výdejka na 300 kg mouky
21. 1. příjemka na 260 kg mouky po 5,50 Kč
30.1. výdejka na 680 kg mouky

Vypracujte následující úkoly.

a) Vypočítejte výdejky v lednu metodou FIFO:

3. 1.	Výdejka:		
		.....	.....
		.....	.....
20. 1.	Výdejka:		
		.....	.....
		.....	.....
30. 1.	Výdejka:		
		.....	.....
		.....	.....

b) Vypočítejte výdejky v lednu pomocí proměnlivého váženého aritmetického průměru:

Datum	D	Množství (kg)			Cena za jednotku	Cena (Kč)		
		Příjem	Výdej	Zásoba		Příjem	Výdej	Zásoba

Vypracování cvičení č. 1 pokračuje na následující straně.

c) Vypočítejte průměrnou pořizovací cenu pro výdaje uskutečněné v únoru pomocí periodického váženého aritmetického průměru:

	Kč	kg
Počáteční zásoba	.....	.....
Přírůstky za leden	.....	.....
Celkem	.....	.....
Průměrná cena výdejky pro výdeje v únoru:		

1.3 ÚČTOVÁNÍ ZÁSOB MATERIÁLU – ZPŮSOB A

Účtování pořízení a úbytku zásob se provádí buď pomocí tzv. **způsobu A**, nebo **způsobu B**.

Základní účtování pořízení materiálu (způsob A)

Při nákupu používáme účet **111 – Pořízení materiálu**, na který evidujeme pořizovací cenu materiálu.

Pamatujte: Jde o kalkulační účet (specifický účet), který na počátku a na konci roku nesmí vykazovat žádný zůstatek, neuvádí se v rozvaze.

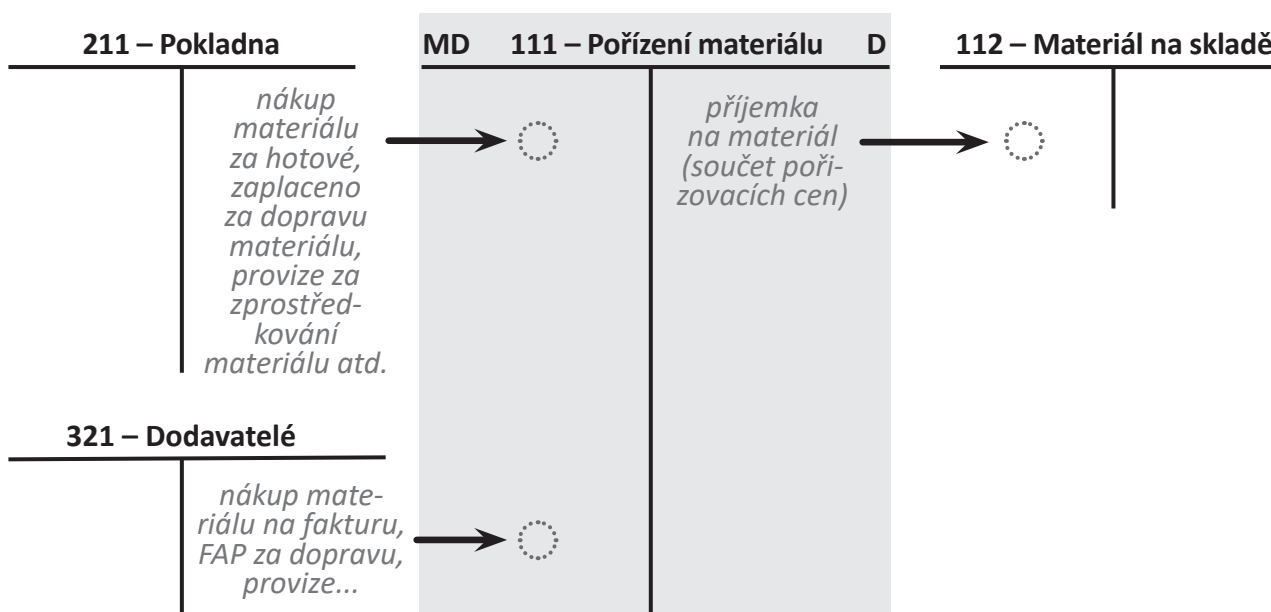
Na tomto účtu sečteme pořizovací cenu materiálu a na základě příjemky jej převedeme na aktivní účet **112 – Materiál na skladě**. Odsud jej pak vyskladňujeme dle výdejků do spotřeby.

Pamatujte: Oceňování nakoupených zásob je v pořizovací ceně!

Ta zahrnuje všechny ceny, za které byl materiál pořízen – tzn. včetně vedlejších nákladů (přepravné, pojistné při přepravě, clo při dovozu, provize za zprostředkování) souvisejících s jeho nákupem.

Schéma účtování pořízení materiálu

Pamatujte: Tyto účetní operace se využívají z toho důvodu, že účet **111 – Pořízení materiálu** nesmí vykazovat ke dni účetní závěrky zůstatek.

1.9 ÚČTOVÁNÍ ZÁSOb MATERIÁLU – ZPŮSOB B

S mechanismem účtování zásob materiálu podle způsobu A jste se již seznámili. Nyní přichází na řadu evidence materiálu dle způsobu B.

Základní účtování pořízení materiálu (způsob B)

Tento způsob evidence je využíván v menších firmách, kdy je pohyb materiálu v průběhu roku sledován pouze na skladních kartách.

Je ovšem nutno provést inventarizaci zásob, a to ke dni uzavření účetních knih (k 31. 12.).

V průběhu roku jsou veškeré složky pořizovací ceny materiálu či jeho aktivace účtovány přímo na účet **501 – Spotřeba materiálu**. Není tedy, jako u způsobu A, veden v průběhu roku účet **111 – Pořízení materiálu** a účet **112 – Materiál na skladě**.

Není účtován příjem ani výdej materiálu.

Při uzavírání účetních knih je nutné znát:

- počáteční stav zásob na skladě, který převedeme do spotřeby na účet **501** a účet **112**,
- podle skladové evidence zjistíme konečný stav zásob na skladu a převedeme na účet materiál na skladě a snížíme náklady účtů **112/501**.

Roční spotřebu materiálu pak vypočítáme jako **součet počáteční zásoby a všech nákupů, snížený o konečnou zásobu** dle skladové evidence k poslednímu účetnímu dni.

Roční spotřeba materiálu = součet počáteční zásoby a všech nákupů – konečná zásoba

Dále musíme zaúčtovat případná manka (účty **549 – Manka a škody z provozní činnosti** / **112 – Materiál na skladě**) nebo přebytky (účty **112 – Materiál na skladě** / **648 – Ostatní provozní výnosy**), nevyfakturované dodávky (účty **501 – Spotřeba materiálu** / **389 – Dohadné účty pasivní**) a materiál na cestě (účty **119 – Materiál na cestě** / **501 – Spotřeba materiálu**).

PŘÍKLAD – ÚČTOVÁNÍ MATERIÁLU ZPŮSOBEM B

V podniku, který se zabývá výrobou obalů, byla počáteční zásoba základního materiálu (fólie) k 1. lednu v hodnotě 698 000 Kč. Během účetního období nastaly níže uvedené účetní případy. Účtováno bude způsobem B, bude vypočten konečný stav zásob na skladě.

Číslo	Účetní případy	Kč	MD	D
1.	FAP za nákup materiálu: cena bez daně	120 000	501	
	DPH 21 %	25 200	343	
	cena celkem	145 200		211
2.	Doprava materiálu byla provedena naším střediskem – aktivace	2 000	501	586
3.	Převedení materiálu do skladu na základě příjemky	122 000	-----	-----

Tabulka účetních případů (hospodářských operací) pokračuje na následující straně.

Vzorový
příklad

Pokračování tabulky účetních případů (hospodářských operací) z předchozí strany:

Číslo	Účetní případy	Kč	MD	D
4.	VUD – sami jsme si vyrobili materiál a převedli do skladu	22 000	501	585
5.	Výdejka – výdej prodaného materiálu ve skladní ceně	50 000	-----	-----
6.	VPD – zapláceno za nákup materiálu: cena bez daně	90 000	501	
	DPH 21 %	18 900	343	
	cena celkem	108 900		211
7.	FAP za pojištění materiálu (od neplátce DPH)	2 000	501	321
8.	Převedení materiálu na sklad na základě příjemky	92 000	-----	-----
Účtování na konci období				
9.	Převod PS zásob do spotřeby	698 000	501	112
10.	Převod KZ zásob materiálu na sklad	884 000	112	501

Výpočet konečného stavu zásob na skladě: $698\,000 + 122\,000 + 22\,000 - 50\,000 + 92\,000 = 884\,000$ Kč

Vzorový
příklad

PŘÍKLAD – MATERIÁL NA CESTĚ (ÚČTOVÁNÍ ZPŮSOBEM A / ZPŮSOBEM B)

Společnost Kovos, s. r. o., přijala fakturu za nakoupené náhradní díly v celkové výši 50 820 Kč (včetně 21 % DPH). Do konce roku dodávka fyzicky nedorazila, byla přijata až po začátku nového účetního období.

období.

			Způsob A		Způsob B	
Číslo	Účetní případy	Kč	MD	D	MD	D
Běžné období						
1.	FAP za nákup materiálu: cena bez daně	42 000	111		501	

Cvičení

č. 4

NEVYFAKTUROVANÉ DODÁVKY (ÚČTOVÁNÍ ZPŮSOBEM A / ZPŮSOBEM B)

Zadání: Společnost Vrado, a. s., obdržela dodávku materiálu. Před koncem roku byla převzata na sklad, ale do konce účetního období nedošla faktura, očekává se, že přijde začátkem nového účetního období. Celková cena (včetně 21 % DPH) je dle smlouvy 60 500 Kč, předpokládá se její dodržení.

			Způsob A		Způsob B	
Číslo	Účetní případy	Kč	MD	D	MD	D
Běžné období						
1.	Dodávka materiálu převzata na sklad – příjemka	50 000				
2.	Do konce období nedošla faktura k této dodávce	50 000				
Nové účetní období						
3.	FAP za nákup materiálu:					

ÚČTOVÁNÍ MATERIÁLU ZPŮSOBEM A / ZPŮSOBEM B

Cvičení
č. 5

Zadání: Zaúčtujte a dopočítejte částky.

Číslo	Účetní případy	Kč	Způsob A		Způsob B	
			MD	D	MD	D
1.	FAP za nákup materiálu: cena bez DPH	25 000				
	DPH 21 %	.....				
	cena celkem	.....				
2.	VPD zapláceno za dopravu materiálu	2 100				
3.	Příjemka materiálu na sklad	.....				
4.	VBÚ – úhrada faktury z běžného účtu	.....				
5.	Vydání materiálu do spotřeby (výdejka)	12 000				

1.10 ÚČTOVÁNÍ ZBOŽÍ

Do zboží řadíme movité věci získané za účelem dalšího prodeje, účtují o něm obchodní podniky. Patří sem i vlastní výrobky předané do vlastních prodejen.

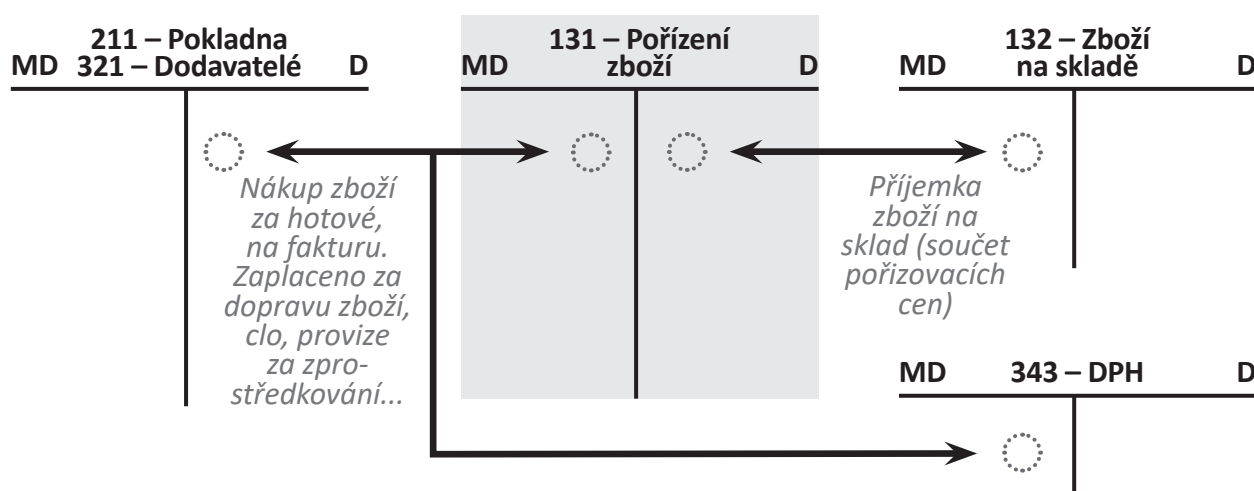
Podobně jako u materiálu lze i zboží účtovat způsobem A nebo způsobem B:

- **Způsob A** – používá v průběhu roku účet **131 – Pořízení zboží** i účet **132 – Zboží na skladě** a v **prodejnách**. Všechny složky pořizovací ceny zboží se evidují na účtu **131** a do nákladů se účtují až v okamžiku úbytku zboží v důsledku prodeje.
- **Způsob B** – **nepoužívá** v průběhu roku účet **131**. Účet **132** používá **jen na začátku účetního období (otevření účtu) a na konci účetního období**. Všechny složky pořizovací ceny zboží se účtují přímo do nákladů (MD) účtu **504 – Prodané zboží**.

Účtování nákupu zboží způsobem A

Jak již bylo řečeno výše, nákup zboží se účtuje prostřednictvím kalkulačního účtu **131 – Pořízení zboží**, na kterém se vyčísľují všechny složky pořizovací ceny zboží, tj. nákupní cena zboží a vedlejší pořizovací náklady.

Schéma účtování nákupu zboží způsobem A

Poznámka: Není-li obchodní podnik plátcem DPH, stává se DPH součástí pořizovací ceny zboží a účet DPH se nepoužívá.

2 DLOUHODOBÝ MAJETEK – ÚČTOVÁ TŘÍDA 0

Dlouhodobý majetek patří v podniku mezi aktiva, která se v podniku v relativně nezměněné podobě vyskytují dobu delší než **1 rok**. Dlouhodobý majetek se díky této své vlastnosti postupně opotřebovává a toto opotřebení je vyjádřeno **odpisy**.

2.1 ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ DLOUHODOBÉHO MAJETKU

Dlouhodobý majetek členíme na:

- **dlouhodobý hmotný majetek (DHM),**
- **dlouhodobý nehmotný majetek (DNM),**
- **dlouhodobý finanční majetek (DFM).**

2.2 DLOUHODOBÝ HMOTNÝ MAJETEK (DHM)

Dlouhodobý hmotný majetek se účtuje v účtových skupinách **02** a **03**:

- ve skupině **02** se účtuje o majetku, který se odpisuje (např. stroje, budovy),
- v účtové skupině **03** potom o majetku, který odpisování nepodléhá (zejména pozemky či umělecká díla a sbírky).

Používané účty pro vybrané druhy dlouhodobého majetku

02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný

• 021 – Stavby:

Do této skupiny patří budovy, haly a stavby, byty a nebytové prostory bez ohledu na jejich trvanlivost a cenu.

• 022 – Samostatné movité věci a soubory movitých věcí:

Účtujeme sem stroje, přístroje, zařízení, dopravní prostředky a inventář s dobou použitelnosti delší než jeden rok a oceněním vyšším než 40 tis. Kč.

• 025 – Pěstitelské celky trvalých porostů:

Zahrnují ovocné stromy nebo keře vysázené na souvislém pozemku o výměře nad 0,25 ha v hustotě nejméně 90 stromů nebo 1 000 keřů na 1 ha. Paří sem i trvalý porost vinic a chmelnic.

• 027 – Oceňovací rozdíl k nabytému majetku:

Jedná se o rozdíl vzniklý při nákupu nebo vkladu podniku mezi kupní cenou a souhrnem ocenění jednotlivých složek majetku v účetnictví prodávajícího.

• 029 – Jiný dlouhodobý hmotný majetek:

Jde o DHM nezařaditelný na předchozí účty, technické zhodnocení na pronajatém majetku.

03 – Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný

Účtujeme zde zejména pozemky bez ohledu na cenu.

Oceňování dlouhodobého hmotného majetku

Podle zákona o účetnictví majetek oceňujeme těmito způsoby:

1. V pořizovací ceně (PC) – jedná se o cenu pořízení a ostatních **vedlejších pořizovacích nákladů**.

Vedlejší pořizovací náklady jsou:

- doprava (cizí i vnitropodniková), montáž, clo,
- průzkumné, geologické, geodetické a projektové práce při výstavbě budov,

- náklady související s uvedením předmětu do užívání (nutné úpravy, kolaudační poplatky...),
- příprava a zabezpečení pořizovaného majetku,
- vyřazení stávajících staveb nebo jejich částí v důsledku nové výstavby.

Do pořizovací ceny se nezahrnují výdaje na přípravu pracovníků (školení) pro budované provozy a zařízení, výdaje na vybavení pořizované investice zásobami, výdaje na opravy a udržování dlouhodobého hmotného majetku, kurzové rozdíly.

Pamatujte: Výdaje, které zvyšují pořizovací cenu dlouhodobého majetku, nelze jednorázově uplatnit do nákladů, ale v nákladech budou zahrnuty až ve formě odpisů.

- 2. Ve vlastních nákladech** – jsou to veškeré přímé a nepřímé náklady bezprostředně související s vytvořením dlouhodobého majetku vlastní činností (tzn. výrobní režie), popř. nepřímé náklady správního charakteru (mzdy dělníků, kteří majetek vyráběli, spotřeba energie atd.).
- 3. V reprodukční pořizovací ceně** – za kterou byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje, pro stanovení této ceny stačí odborný odhad. Použití u majetku nabytého darováním, nově zjištěného a v účetnictví dosud nezachyceného, vloženého do obchodní společnosti, družstva.

Pořizovací cena dlouhodobého majetku se snižuje o přijatou dotaci poskytnutou na pořízení tohoto majetku. Pořizovací cena dlouhodobého majetku se zvyšuje o výdaje na dokončené technické zhodnocení, a to vždy v roce dokončení a převzetí těchto prací do užívání.

Vzorový příklad

PŘÍKLAD – OCENĚNÍ MAJETKU

Firma Novák koupila na fakturu stroj na zpracování dřeva za 60 500 Kč (cena bez daně 50 000 Kč, DPH 10 500 Kč), za dopravu a instalaci si dodavatelská firma vyúčtovala 4 840 Kč (cena bez daně 4 000 Kč, DPH 840 Kč). Jaká je pořizovací cena stroje, pokud bude tato firma plátce a neplátce DPH?

Řešení:

a) Firma je plátce DPH, pak pořizovací cena stroje je **54 000 Kč**.

b) Firma je neplátce DPH, pak pořizovací cena stroje je **65 340 Kč**.

Cvičení č. 12

URČENÍ POŘIZOVACÍ CENY

Zadání: V tabulce vyznačte, zda uvedený údaj je součástí pořizovací ceny dlouhodobého majetku nebo ne (zatrhněte příslušnou volbu).

Číslo	Účetní případy	Součást PC	
		ANO	NE
1.	Náklady na přípravu výstavby nové haly – úprava pozemku	☐	☐
2.	Vnitropodniková doprava koupeného stroje (aktivace)	☐	☐
3.	Oprava vodovodního řadu, na který bude nový objekt napojen	☐	☐
4.	Průzkumné a geologické práce před výstavbou budovy	☐	☐
5.	Projekt na výstavbu nemovitosti	☐	☐
6.	Další varianty projektů výstavby	☐	☐
7.	Umělecká díla jako součást objektu	☐	☐

Tabulka účetních případů cvičení č. 12 pokračuje na následující straně.

Pokračování tabulky účetních případů cvičení č. 12 z předchozí strany:

Číslo	Účetní případy	Součást PC	
		ANO	NE
8.	Vybavení nemovitosti zásobami	☐	☐
9.	Dopravné pořízovaného stroje	☐	☐
10.	Montáž koupeného zařízení	☐	☐
11.	Clo při nákupu stroje z USA	☐	☐
12.	Demolice staré budovy před výstavbou nové	☐	☐
13.	Náklady na bezpečnostní agenturu hlídající rozestavěnou stavbu	☐	☐
14.	Poplatek zprostředkovateli nákupu DHM	☐	☐

Způsoby pořizování dlouhodobého hmotného majetku

Existují tyto způsoby pořízení dlouhodobého hmotného majetku:

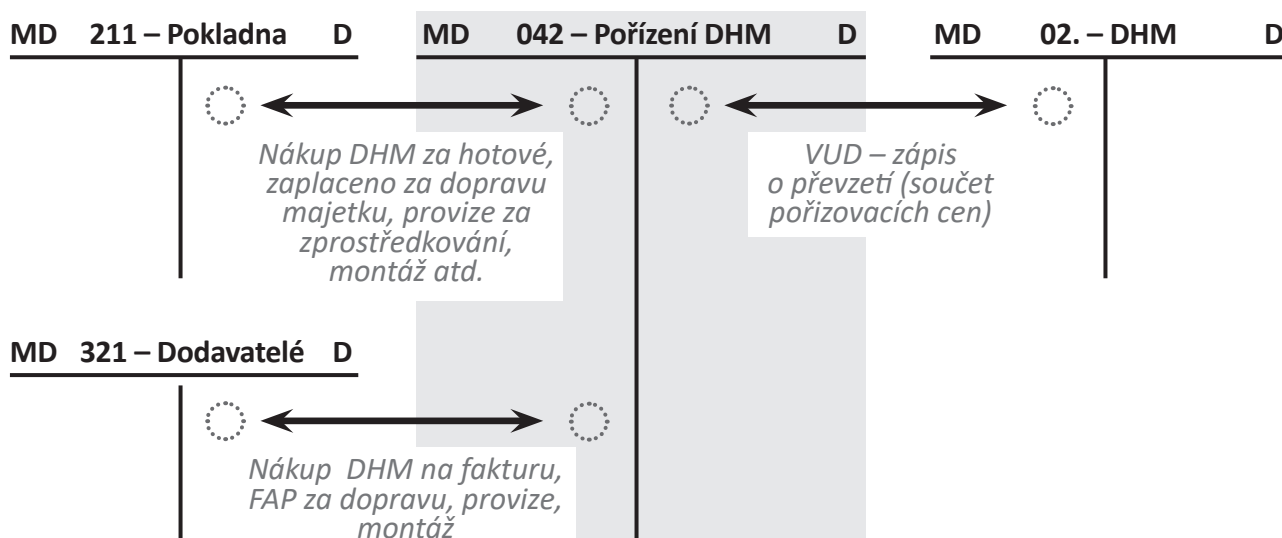
1. nákup od dodavatele (za hotové nebo z účtu, zálohově),
2. vytvoření vlastní činností,
3. bezúplatné nabytí (darem, bezúplatným převzetím po skončení leasingu),
4. převod z osobního užívání do podnikání,
5. vklad do společnosti.

Pořízení DHM nákupem od dodavatele

Nákup od dodavatele – o pořízení dlouhodobého hmotného majetku se účtuje prostřednictvím kalkulačního účtu **042 – Pořízení DHM**, na jehož straně MD se objeví všechny složky, které potom tvoří pořizovací cenu.

Dokončený DHM uvedený do užívání se převede z tohoto účtu **042** na straně D na skupinový účet **02.** na stranu MD, a to na základě **zápisu o převzetí**.

Schéma účtování pořízení dlouhodobého hmotného majetku

Poznámka: U plátce DPH účtujeme při nákupu částku daně na účet **343 – Daň z přidané hodnoty**, a to na stranu MD.

2.4 ODPISOVÁNÍ DLOUHODOBÉHO MAJETKU

K hlavní charakteristice dlouhodobého majetku patří, že se postupně opotřebovává a dochází u něho k postupnému přenášení jeho hodnoty do hodnoty nových výrobků nebo výkonů.

Opotřebení může být:

- **morální** – v důsledku zastarávání (např. počítače, technologie podléhající dalšímu vývoji apod.),
- **fyzické** – v důsledku užívání dlouhodobého majetku (např. opotřebení stroje, koroze zařízení atd.).

Pamatujte:

- *Odpis je peněžní vyjádření opotřebení dlouhodobého majetku.*
- *Pro účetní jednotku jsou odpisy nákladem, vyjadřují se v korunách.*
- *Odpisy snižují vyšší ocenění majetku.*

Odpisovaný majetek se opotřebovává postupně, toto opotřebení se vyjadřuje prostřednictvím tzv. **oprávek**.

Pamatujte: *Oprávky představují úhrn odpisů za jednotlivé roky používání a odpisování dlouhodobého majetku.*

V rozvaze se oprávky uvádějí jako „záporné“ aktivum, neboli jde o tzv. **korekční účet aktiv**. Oprávky evidujeme na účtech účtové skupiny **07.** (oprávky k nehmotnému majetku) a na účtech účtové skupiny **08.** (oprávky k hmotnému majetku).

Rozdílem mezi cenou, za kterou byl dlouhodobý majetek pořízen, a opravkami získáváme **zůstatkovou cenu**, která bývá také často nazývána jako **účetní hodnota dlouhodobého majetku**.

Pamatujte: *Zatímco zůstatková cena dlouhodobého majetku se vlivem odpisování neustále snižuje (až k nule), výše opravek se naopak zvyšuje.*

Platí tedy vztah:

$$ZC = PC - \text{oprávky}$$

ZC – je zůstatková cena

PC – je cena, kterou je majetek oceněn v účetnictví (pořizovací cena)

Rozdělení dlouhodobého majetku z pohledu odpisování

Z pohledu odpisů dělíme dlouhodobý majetek na:

1. odpisovaný, který je dále ještě členěn na

- **hmotný** – budovy, samostatné movité věci (auta, stroje, počítače apod.),
- **nehmotný** – software, licence apod.

2. neodpisovaný – neztrácí časem na hodnotě, jeho hodnota se obvykle zvyšuje. Důvod „neodpisování“ např. pozemků či uměleckých děl a sbírek je spíše ekonomický. Odpisy by totiž mimo jiné měly sloužit k „reprodukcí“ dlouhodobého majetku, respektive pomocí odpisů by si podnik měl „našetřit“ na nový dlouhodobý majetek. Ale právě pozemky či umělecká díla jsou takovým typem dlouhodobého majetku, který je „nereprodukovatelný“ (např. počet pozemků je omezen jejich množstvím na naší planetě).

Druhy odpisování

Základním rozlišením je to, že existují tzv. **účetní odpisy** a **daňové odpisy**.

1. **Účetní odpisy** – stanovuje si je samotná účetní jednotka, a to na základě svého odhadu a době použitelnosti daného konkrétního dlouhodobého majetku nebo jeho skupin.

Na základě tohoto si účetní jednotka stanoví procento odpisů. Tato procenta by se měla každoročně při inventarizaci ověřit a porovnat se skutečným opotřebením a v případě jeho potřeby provést korekci.

2. **Daňové odpisy** – stanovuje **zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů**, (v platném znění) jako maximální možné částky, které lze uznat jako náklad (výdaj) na dosažení, zajištění a udržení příjmů („daňově uznatelný náklad“).

Postup výpočtu daňových odpisů je v zákoně o daních z příjmů přesně stanoven a prakticky neumožňuje žádné odchýlení od výpočtu.

Správně by podnik měl účtovat o účetních odpisech a pro účely výpočtu daně z příjmů používat daňové odpisy. Jejich hodnoty se totiž mohou měnit.

Poznámka: V praxi je však obvyklá situace, že se používají jen daňové odpisy pro svou relativní jednoduchost (postup výpočtu – vzorec je dán zákonem o daních z příjmů). Tento postup by však neměly používat auditované účetní jednotky.

Účetní odpisy

Pro potřeby co nejreálnějšího vyjádření nákladů a ocenění majetku si účetní jednotka sama stanoví odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, a to na základě **odpisového plánu**.

Způsob výpočtu a provádění odpisů musí být v souladu s fyzickým a morálním opotřebením majetku.

Odpisy vypočtené podle odpisového plánu se nazývají **účetní odpisy**.

Pamatujte: Do nákladů se účtují vždy jen účetní odpisy!

Malým a středním podnikům, které nepodléhají auditu a pro účely cenové kalkulace svých výrobků nepotřebují znát ekonomické odpisy dlouhodobého majetku, lze doporučit těsnější sepětí účetních a daňových odpisů.

Sazby účetních odpisů si stanoví účetní jednotka sama, např. podle předpokládané doby použitelnosti nebo výkonu, doba použitelnosti se může u každého podnikatele lišit.

Účetní odpisy mají odpovídat skutečnému opotřebením dlouhodobého majetku.

Odpisovat lze dvěma způsoby:

1. **z hlediska času** – vychází se z doby použitelnosti majetku (musí se odhadnout), počítá se s přesností na měsíce,
2. **z hlediska výkonu** – vychází se z předem stanovené výše výkonů (např. u dopravních prostředků z celkového počtu předpokládaných ujetých kilometrů za dobu životnosti auta. V jednotlivých účetních obdobích se pak odpisy vypočítávají tak, že skutečný počet ujetých kilometrů se násobí podílem pořizovací ceny na předpokládaný počet kilometrů).

PŘÍKLAD – VÝPOČET ÚČETNÍCH ODPISŮ

Řešený příklad naznačuje modelový výpočet účetních odpisů dlouhodobého majetku v podniku, a to z hlediska času jeho odepisování a také z pohledu výkonu, který je od dlouhodobého majetku očekáván.

1. Účetní odpisy z hlediska času:

Podnik zakoupil v říjnu 2018 tiskařský stroj za 240 000 Kč. Stanovil životnost stroje na 4 roky (tedy 48 měsíců). Podnik také určil, že odepisování začne od prvního dne následujícího měsíce, kdy byl majetek pořízen, tj. od listopadu.

Výpočet **měsíčního odpisu** = $240\,000 / 48 = 5\,000$ Kč

Rok	Výpočet účetního odpisu	Účetní odpis v Kč
2018	$5\,000 * 2$ (listopad a prosinec)	10 000
2019	$5\,000 * 12$ (leden až prosinec)	60 000
2020	$5\,000 * 12$ (leden až prosinec)	60 000
2021	$5\,000 * 12$ (leden až prosinec)	60 000
2022	$5\,000 * 10$ (leden až říjen)	50 000
Součet:		240 000

2. Účetní odpisy z hlediska výkonu:

Podnik koupil osobní automobil za 500 000 Kč. Předpokládá se, že vozidlo bude odepsáno po najetí 250 000 km. V prvním roce bylo najeto 55 000 km, ve druhém roce 85 000 km, ve třetím 45 000 km, ve čtvrtém 40 000 km, v pátém 35 000 km.

Výpočet **odpisu za 1 km** = $500\,000 \text{ Kč} / 250\,000 \text{ km} = 2 \text{ Kč/km}$

Rok	Výpočet účetního odpisu	Účetní odpis v Kč
1	$55\,000 * 2$	110 000
2	$85\,000 * 2$	170 000
3	$45\,000 * 2$	90 000
4	$40\,000 * 2$	80 000
5	$25\,000 * 2$ *)	50 000
Celkem:		500 000

*) Poznámka: Vozidlo má sice najeto 35 000 km, pro možnost zahrnutí do účetních odpisů však může být uplatněn nájezd pouze 25 000 km (právě v tomto okamžiku ujetých km je totiž dosaženo účetní odpisové hodnoty ve výši pořizovací ceny vozidla, tj. 500 000 Kč).

VÝPOČET ÚČETNÍCH ODPISŮ DLOUHODOBÉHO MAJETKU

Zadání: Společnost KALO, a. s., zakoupila v květnu roku 2019 dodavatelskou fakturou přístroj v pořizovací ceně 4 500 000 Kč + 21% DPH. Společnost odhaduje životnost přístroje na 5 let a podle toho sestavila svůj odpisový plán. Rozhodla u přístroje uplatňovat účetní odpisy z hlediska času.

Úkol: Zaznamenejte účetní odpisy do přehledové tabulky (viz následující strana).

Tabulka účetních případů cvičení č. 18 pokračuje na následující straně.

Pokračování cvičení č. 18 z předchozí strany:

Měsíční odpis = ...

Rok	Výpočet účetního odpisu	Účetní odpis v Kč
Součet:		

Daňové odpisy; způsoby daňového odpisování

Vypočítají se podle **přílohy č. 1 zákona o dani z příjmů**, ten stanoví maximální možnou výši odpisů, kterou si u jednotlivých druhů majetku může účetní jednotka uplatnit do daňových nákladů.

Dlouhodobý hmotný majetek je rozdělen do šesti odpisových skupin, které mají předepsanou dobu používání (viz následující tabulka).

Tabulka odpisových skupin pro dlouhodobý majetek		
Odpisová skupina	Doba odpisování	Příklady dlouhodobého majetku
1	3 roky	Kancelářské stroje a počítače, televizní kamery
2	5 let	Osobní a nákladní automobily, rozhlasové a televizní přijímače
3	10 let	Klimatizační zařízení, kotle pro ústřední vytápění, jeřáby
4	20 let	Budovy ze dřeva a plastů, oplocení budov a inženýrských staveb
5	30 let	Výrobní budovy, komunikace (silnice, mosty, tunely, ...)
6	50 let	Administrativní budovy, hotely, obchodní domy, školy

Existují dva způsoby odpisování, které podnikatel může zvolit:

- 1. rovnoměrné (lineární)** – odpisy se promítají do nákladů během let rovnoměrně,
- 2. zrychlené (degresivní)** – odpisy jsou v prvních letech vyšší.

Odpisování rovnoměrné (lineární)

Odpisové sazby jsou u něj přiřazeny tabulkou a odpisy se vypočítají podle vzorce:

$$O_n = \frac{VC * k}{100}$$

O – je odpis v daném roce

VC – je vstupní cena

k – příslušný koeficient podle tabulky (v podstatě počítáme procenta, o něž se dlouhodobý majetek každý rok opotřebuje)

Odpisová skupina	První rok odpisování	Další roky odpisování	Sazba pro zvýšenou vstupní cenu *)
1	20	40	33,3
2	11	22,25	20
3	5,5	10,5	10
4	2,15	5,15	5
5	1,4	3,4	3,4
6	1,02	2,02	2

*) Tato sazba platí při technickém zhodnocení majetku v průběhu odpisování.

4 VZTAHY Z OBCHODNÍHO STYKU (ZÁVAZKY, POHLEDÁVKY), ZÁLOHY – ÚČTOVÁ TŘÍDA 3

4.1 POHLEDÁVKY

Pohledávku můžeme definovat jako **právo podniku na zaplacení určité peněžní částky**.

Pohledávky patří mezi aktiva, přičemž pohledávky lze z praktického pohledu členit na **dlouhodobé** a **krátkodobé**, a to podle předpokládané doby splatnosti v době jejich vzniku.

Vznik pohledávky a její zaúčtování

Pohledávky nejčastěji **vznikají z obchodního styku**, tj. vůči odběratelům – za dodávky našich výrobků, zboží či služeb, a to na základě dokladu, kterým je **faktura vydaná (FAV)**.

Vznik pohledávky za dodávku našeho zboží odběrateli můžeme zaúčtovat na účtech **311 – Odběratelé** / **604 – Tržby za zboží**.

Pohledávku tedy máme vůči odběrateli po dobu její splatnosti – vydaná faktura je splatná například 10 či 14 dní (obvyklé jsou ale i delší či kratší doby splatnosti).

Zánik pohledávky

Pohledávky nejčastěji **zanikají jejich zaplacením** – na bankovní účet, v hotovosti apod., mohou ale také zaniknout např. **započtením** – v situaci, kdy náš odběratel (dlužník) je zároveň naším dodavatelem (věřitelem), lze vzájemné pohledávky a závazky započíst.

Poznámka: Pomocí procedury započtení vzájemných pohledávek a závazků **není porušena** obecně uznávaná účetní zásada **zákazu kompenzace** (tedy zákaz vzájemného vyrovnání mezi položkami výnosů a nákladů či jednotlivými položkami majetku a jeho zdroji).

Evidence pohledávek – kniha vydaných faktur

Pohledávky z obchodního styku se evidují v tzv. **knize vydaných faktur**, kam se zapisují údaje, jako je identifikace (číslo) faktury, osoba dlužníka (odběratele), částka k úhradě celkem, datum vystavení faktury, datum uskutečnění zdanitelného plnění, datum splatnosti, a dále informace o tom, kdy, jakým způsobem, na základě jakého dokladu a v jaké výši byla pohledávka zaplacená.

Pamatujte: Souhrn neuhrazených FAV z knihy pohledávek musí odpovídat zůstatku syntetického účtu **311 – Odběratelé**.

Další typy pohledávek

Kromě **pohledávek z obchodního styku** mohou podniku vznikat další typy pohledávek, například:

- **za zaměstnanci** (např. zaměstnanci zaplacená, ale zaměstnancem dosud nevyúčtovaná záloha na pracovní cestu),
- **za státem** (daňové přeplatky, typicky nadměrný odpočet DPH),
- **za dodavateli** (např. z titulu dlužných dobropisů apod.),
- **jiné pohledávky** (za jinými osobami).

Kromě tohoto dělení se pohledávky dále člení podle řady dalších hledisek (viz následující strana).

Částka k výplatě

Částka, kterou obdrží zaměstnanec ve své výplatě, se stanovuje takto:

$$\text{ČÁSTKA K VÝPLATĚ} = \text{ČISTÁ MZDA} - \text{SRÁŽKY (výživné, obědy, splátky půjček, exekuce apod.)} \\ + \text{NÁHRADA MZDY PŘI PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI}$$

Náhrada mzdy při pracovní neschopnosti (dávky nemocenského pojištění)¹

Během prvních 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti zaměstnavatel vyplácí náhradu mzdy. Poskytuje se pouze za pracovní dny. Od 15. kalendářního dne vyplácí tyto dávky nemocenského pojištění správa sociálního zabezpečení, a to za kalendářní dny.

Tato náhrada mzdy se nezdaňuje a neplatí se z ní pojistné.

PŘÍKLAD – VÝPOČET MZDY K VÝPLATĚ

U jednotlivých zaměstnanců vypočítejte za měsíc srpen mzdu. U všech má zaměstnavatel k dispozici podepsané „Prohlášení k dani z příjmů“ na odpočet základní měsíční slevy na poplatníka.

Zaměstnanci:

- pan Veselý – časová mzda 23 400 Kč,
- pan Smutný – časová mzda 14 850 Kč, příplatky za práci v noci 1 000 Kč. Uplatňuje slevu na 2 vyživované děti. Z výplaty si nechává strhávat leasingové splátky ve výši 500 Kč,
- paní Krásná – podílová mzda 25 600 Kč, náhrada za dovolenou 3 300 Kč, uplatňuje slevu na 1 dítě a má invalidní důchod 1. stupně.

Účetní případy	Veselý	Smutný	Krásná
Hrubá mzda	23 400	15 850	28 900
„Superhrubá“ mzda (= hrubá mzda * 33,8 %)	31 309	21 207	38 668
Základ pro výpočet zálohy na daň (zaokrouhleno na 100 Kč nahoru)	31 400	21 300	38 700
Záloha na daň z příjmů před slevami (15 %)	4 710	3 195	5 805
Sleva na dani	2 070	2 070	2 280
Daňové zvýhodnění na dítě	0	2 884	1 267
Záloha na daň z příjmu po slevách	2 640	0	2 258
Daňový bonus	0	1 759	0
Sociální pojištění za zaměstnance 6,5 %	1 521	1 031	1 879
Zdravotní pojištění za zaměstnance 4,5 %	1 053	714	1 301
Čistá mzda zaměstnance	18 186	15 864	23 462
Srážky ze mzdy	0	500	0
Nemocenské dávky	0	0	0
Částka k výplatě zaměstnanci	18 186	15 364	23 462
Sociální pojištění za zaměstnavatele 24,8 %	5 804	3 931	7 168
Zdravotní pojištění za zaměstnavatele 9 %	2 106	1 427	2 601

¹ Platí od července 2019.

Zadání: Ve firmě pracují tito zaměstnanci, mají podepsáno prohlášení poplatníka daně z příjmů:

- paní Mladá – úkolová mzda 12 800 Kč, odměny 600 Kč, příplatky za přesčasy 2 100 Kč, z výplaty si nechává strhávat částku za obědy 420 Kč,
- pan Starý – časová mzda 9 400 Kč, náhrada za dovolenou 5 200 Kč. Má 3 vyživované děti. Z výplaty mu zaměstnavatel strhnul náhradu manka ve výši 240 Kč,
- pan Nový – úkolová mzda 25 100 Kč, náhrada za práci ve svátek 1 300 Kč, 1 vyživované dítě, byl 5 dnů nemocen – náhrada za dočasnou pracovní neschopnost (2 pracovní dny) ve výši 1 620 Kč.

Úkol: Dopočítejte mzdu u těchto zaměstnanců (Pozn.: Případné pomocné výpočty provádějte na prázdném listu papíru).

Účetní případy	Mladá	Starý	Nový
Hrubá mzda	.....	.....	.....
„Superhrubá“ mzda (= hrubá mzda * 33,8 %)	.....	.....	.....
Základ pro výpočet zálohy na daň (zaokrouhлено na 100 Kč nahoru)	.....	.....	.....
Záloha na daň z příjmů před slevami (15 %)	.....	.....	.....
Sleva na dani	.....	.....	.....
Daňové zvýhodnění na dítě	.....	.....	.....
Záloha na daň z příjmů po slevách	.....	.....	.....
Daňový bonus	.....	.....	.....
Sociální pojištění za zaměstnance 6,5 %	.....	.....	.....
Zdravotní pojištění za zaměstnance 4,5 %	.....	.....	.....
Čistá mzda zaměstnance	.....	.....	.....
Srážky ze mzdy	.....	.....	.....
Nemocenské dávky	.....	.....	.....
Částka k výplatě zaměstnanci	.....	.....	.....
Sociální pojištění za zaměstnavatele 24,8 %	.....	.....	.....
Zdravotní pojištění za zaměstnavatele 9 %	.....	.....	.....

Mzdová evidence

Zúčtovací a výplatní listina – vystavuje se dle mzdových podkladů jako soupis mezd všech jednotlivých zaměstnanců za celou organizaci, kopie se předává jednotlivým zaměstnancům v den výplaty.

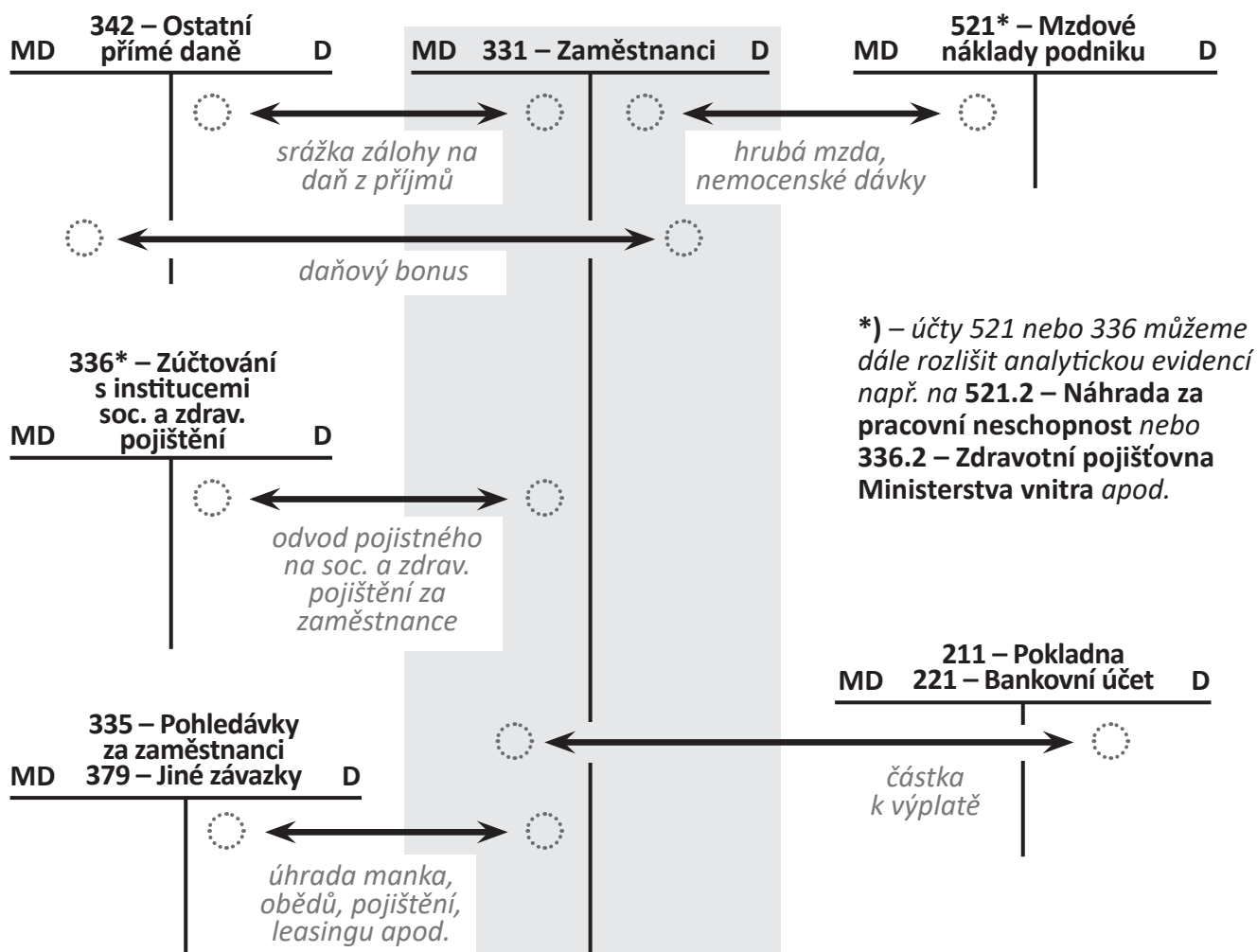
Mzdový list se vyhotovuje ročně pro každého pracovníka s jeho osobními údaji a záznamy potřebnými k výpočtu měsíčních mezd (slevy na dani, čerpání dovolené). Je to přehled, který obsahuje počet odpracovaných dnů a hodin, hrubou mzdu, srážky sociálního a zdravotního pojištění, zálohy na daň, dávky nemocenského pojištění a částku k výplatě.

Ukázku předtisku mzdového listu vidíte na následující straně.

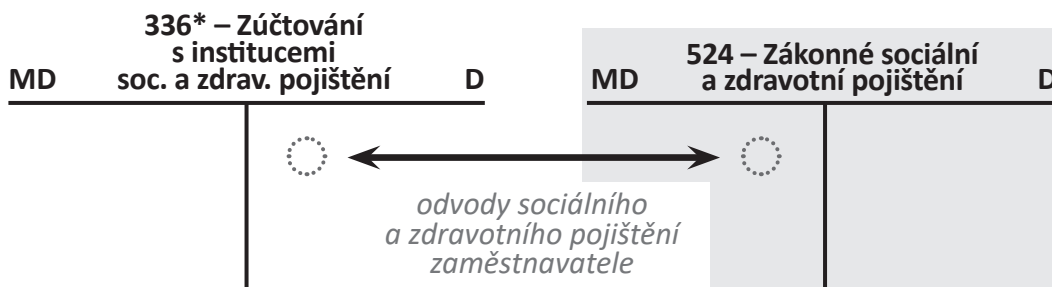
Účtování mezd

Hrubá mzda je nákladem podniku a pro evidenci mezd je určen účet **521 – Mzdové náklady podniku** a vzniká také závazek vůči zaměstnancům **331 – Zaměstnanci**.

Schéma účtování mezd

Schéma účtování odvodů zaměstnavatele

Vzorový
příklad

PŘÍKLAD – VÝPOČET A ÚČTOVÁNÍ MEZD

Firma má jako zaměstnance pana Nováka. Jeho měsíční hrubá mzda činila 33 400 Kč, má podepsáno „Prohlášení k dani z příjmů“, uplatňuje slevu na 2 děti, sráží mu částku za obědy 860 Kč. Tabulka shrnuje výpočty a zaúčtování všech účetních případů souvisejících s výplatou mezd.

Tabulka s výpočtenými částkami a zaúčtováním je vyhotovena na následující straně.

ÚČTOVÝ ROZVRH

Účtová třída 0 – DLOUHODOBÝ MAJETEK

01 – Dlouhodobý nehmotný majetek

- 012 – Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje
- 013 – Software
- 014 – Ostatní ocenitelná práva
- 015 – Goodwill
- 019 – Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek

02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný

- 021 – Stavby
- 022 – Hmotné movité věci a jejich soubory
- 025 – Pěstební celky trvalých porostů
- 026 – Dospělá zvířata a jejich skupiny
- 027 – Oceňovací rozdíl k nabytému majetku
- 029 – Jiný dlouhodobý hmotný majetek

03 – Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný

- 031 – Pozemky
- 032 – Umělecká díla a sbírky

04 – Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek

- 041 – Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku
- 042 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku
- 043 – Pořízení dlouhodobého finančního majetku

05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek

- 051 – Poskytnuté zálohy na dlouh. nehmotný majetek
- 052 – Poskytnuté zálohy na dlouh. hmotný majetek
- 053 – Poskytnuté zálohy na dlouh. finanční majetek

06 – Dlouhodobý finanční majetek

- 061 – Podíl v ovládaných a řízených osobách
- 062 – Podíl v účetních jednotkách pod podst. vlivem
- 063 – Ostatní cenné papíry a podíl
- 065 – Dluhové cenné papíry držené do splatnosti
- 066 – Zápůjčky a úvěry – ovládaná nebo ovládaná osoba
- 067 – Zápůjčky a úvěry – podstatný vliv
- 068 – Ostatní zápůjčky a úvěry
- 069 – Jiný dlouhodobý finanční majetek

07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku

- 072 – Oprávky k nehmot. výsledkům výzkumu a vývoje
- 073 – Oprávky k softwaru
- 074 – Oprávky k ocenitelným právům
- 075 – Oprávky ke goodwillu
- 079 – Oprávky k ostatnímu dlouhodob. nehmot. majetku

08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku

- 081 – Oprávky ke stavbám
- 082 – Oprávky k hmot. movitým věcem a jejich souborům
- 085 – Oprávky k pěstebním celkům trvalých porostů
- 086 – Oprávky k dospělým zvířatům a jejich skupinám
- 089 – Oprávky k jinému dlouhod. hmotnému majetku

Účtová třída 2 – KRÁTKODOBÝ FINANČNÍ MAJETEK A PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY

21 – Peněžní prostředky v pokladně

- 211 – Pokladna
- 213 – Ceníny

22 – Peněžní prostředky na účtech

- 221 – Bankovní účty

23 – Krátkodobé úvěry

- 231 – Krátkodobé úvěry
- 232 – Eskontní úvěry

24 – Krátkodobé finanční výpomoci

- 241 – Emitované krátkodobé dluhopisy
- 249 – Ostatní krátkodobé finanční výpomoci

25 – Krátkodobý finanční majetek

- 251 – Majetkové cenné papíry k obchodování
- 252 – Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly
- 253 – Dluhové cenné papíry k obchodování
- 255 – Vlastní dluhopisy
- 256 – Dluhové cenné papíry se splatností do jednoho roku držené do splatnosti
- 257 – Ostatní cenné papíry
- 259 – Pořizování krátkodob. finančního majetku

26 – Převody mezi finančními účty

- 261 – Peníze na cestě

29 – Opravné položky ke krátkodob. finanč. majetku

- 291 – Opravná položka ke krátkodob. finanč. majetku

Účtová třída 3 – ZAÚČTOVACÍ VZTAHY

31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)

- 311 – Odběratelé
- 312 – Směnky k inkasu
- 313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry
- 314 – Poskytnuté provozní zálohy
- 315 – Ostatní pohledávky

32 – Závazky (krátkodobé)

- 321 – Dodavatelé
- 322 – Směnky k úhradě
- 324 – Přijaté provozní zálohy
- 325 – Ostatní závazky

33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi

- 331 – Zaměstnanci
- 333 – Ostatní závazky vůči zaměstnancům
- 335 – Pohledávky za zaměstnanci
- 336 – Zúčtování s institucemi sociál. zabezpečení a zdravotního pojištění

34 – Zúčtování daní a dotací

- 341 – Dan z příjmů
- 342 – Ostatní přímé daně
- 343 – Dan z přidané hodnoty
- 345 – Ostatní daně a poplatky
- 346 – Dotace ze státního rozpočtu
- 347 – Ostatní dotace
- 349 – Spojovací účet k dani z přidané hodnoty

35 – Pohledávky za společníky

- 351 – Pohledávky – ovládaná nebo ovládaná osoba
- 352 – Pohledávky – podstatný vliv
- 353 – Pohledávky za upsany základní kapitál
- 354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty
- 355 – Ostatní pohledávky za společníky obch. korporace
- 358 – Pohledávky ke společníkům společnosti

36 – Závazky ke společníkům

- 361 – Závazky – ovládaná nebo ovládaná osoba
- 362 – Závazky – podstatný vliv
- 364 – Závazky ke společníkům při rozdělování zisku
- 365 – Ostatní závazky ke společníkům obch. korporace
- 366 – Závazky ke společníkům a členům družstva ze závislé činnosti
- 367 – Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a vkladů
- 368 – Závazky ke společníkům společnosti

37 – Jiné pohledávky a závazky

- 371 – Pohledávky z prodeje závodu
- 372 – Závazky z koupe závodu
- 373 – Pohledávky a závazky z pevných termín. operací
- 374 – Pohledávky z nájmu a pachtu
- 375 – Pohledávky z emitovaných dluhopisů
- 376 – Nakoupené opce
- 377 – Prodané opce
- 378 – Jiné pohledávky
- 379 – Jiné závazky

38 – Přechodné účty aktiv a pasiv

- 381 – Náklady příštích období
- 382 – Komplexní náklady příštích období
- 383 – Výdaje příštích období
- 384 – Výnosy příštích období
- 385 – Příjmy příštích období
- 388 – Dohadné účty aktivní
- 389 – Dohadné účty pasivní

39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

- 391 – Opravná položka k pohledávkám
- 395 – Vnitřní zúčtování
- 398 – Spojovací účet při sdružení

Seznam účtů účtového rozvrhu pokračuje na následující straně.